

Araştırma makalesi

Hayvansal Üretim Faaliyetlerinde Kadın İşgücünün Rolü: Eskil İlçesi Örneği^a

Ayşenur DAĞLI¹, Aşlı AKILLI^{2*}

¹ Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 40100, Bağbaşı, Kırşehir, Türkiye

* Sorumlu yazar (Corresponding author): asliakilli@ahievran.edu.tr

Makale alınış (Received): 19.06.2022 / Kabul (Accepted): 27.06.2022 /Yayınlanma (Published): 30.06.2022

ÖZ

Kırsal kesimde kadın, emeğin yoğun olduğu üretim faaliyetlerinde yer almaktadır. Kadınlar ev işleri, çocuk bakımı, hayvancılık faaliyetleri, tarla tarımı ile meşgul oldukları gibi tarım dışı gelir getirici faaliyetlerde de aktif olmakta böylece ev ekonomisi ve aile refahına katkı sağlamak amacıyla ailelerinin ekonomik gücünü arttırmaya yardımcı olmaktadır. Kırsal kesimde tarımsal faaliyetlerde önemli roller üstlenen kadınların kırsal kalkınma açısından istihdam ve gelir kaynakları içinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Günümüzde kırsal kesimde yaşayan ve tarımsal faaliyetleri geçim kaynağı olarak kullanan kadınlar, çoğunlukla sosyo-kültürel yapı nedeniyle emeklerine karşılık bulamamakta ve gelirden oldukça düşük oranlarda pay sahibi olmakta ve “ücretsiz aile işçisi” konumunda kalmaktadırlar. Ailesinin ekonomik gücünü arttırmaya çalışan kadınların gerçekleştirdiği tarım ve tarım dışı faaliyetler, yaşadığı yerin gelişmişliği ile doğrudan ilişkilidir ve faaliyet türleri de yaşanan bölgeye göre belirlenmektedir. Bu çalışmada, kırsal alanda kadın iş gücünün hayvansal üretim faaliyetlerine katılımı ve katılma etki eden sosyo-ekonomik faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, kadının üretimle ilgili karar alma ve faaliyet süreçlerindeki rolleri ve kadınların tarımsal üretime katkılarını arttırmaya yönelik yapılabilecek faaliyet konuları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma materyali Aksaray kırsalında üç farklı köyde 186 kadınla yapılan anket verilerinden oluşmaktadır. Elde edilen veriler SPSS 26.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınlara ilişkin kadın işgücü profilinin incelenmesi amacıyla demografik ve genel özellikler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra tarımsal faaliyet varlıkları, tarımsal faaliyetlere katılma durumları ile cinsiyet rolleri, kaynak tahsisi, rolleri dengeleme, karar alma süreçlerine katılım ölçeklerine ait bulgular sunulmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, frekans tabloları ile grafiksel gösterimlerden ile parametrik ve parametrik olmayan istatistik

^a Atıf bilgisi / Citation info: Dağlı A, Akıllı A (2022). Hayvansal Üretim Faaliyetlerinde Kadın İşgücünün Rolü:Eskil İlçesi Örneği. Ahi Ziraat Der/J Ahi Agri 2(1): 56-70

testlerden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, mesleki eğitim ve kadının tarımsal üretimde etkinliğini artırma konularında bölgesel bazda yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hayvancılık, Kadın İşgücü, Kırsal Kesimde Kadın, Tarımsal Üretim

© Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi

Research article

The Role of Women Labor in Animal Production: The Case Study of Eskişehir District

ABSTRACT

In rural areas, women are involved in labor-intensive production activities. Women are active in non-agricultural income-generating activities as they are busy with housework, childcare, animal husbandry activities, and agriculture, thus helping to increase the economic power of their families to contribute to the home economy and family welfare. It is known that women who play essential roles in agricultural activities in rural areas have a very important place in employment and income sources in terms of rural development. Today, women living in rural areas and using agricultural activities as a source of livelihood cannot find a reward for their labor, primarily due to the socio-cultural structure; they have a very low share of income and remain "unpaid family workers." The agricultural and non-agricultural activities carried out by women who try to increase the economic power of their families with their physical labor are directly related to the development of the place where they live, and the types of activities are determined according to the region they live in. In this study, it is aimed to evaluate the participation of female workforce in animal production activities in rural areas and the socio-economic factors affecting participation. In addition, the roles of women in decision-making and activity processes related to production and the activities that can be done to increase the contribution of women to agricultural production have been tried to be examined. The research material consists of survey data conducted with 186 women in three different villages in Aksaray countryside. The obtained data were analyzed using the SPSS 26.0 statistical package program. Demographic and general characteristics were determined in order to examine the female workforce profile of the women participating in the research. In addition, findings on agricultural activity assets, participation in agricultural activities and gender roles, resource allocation, balancing roles, and participation in decision-making processes are presented. In the evaluation of the data, descriptive statistics, frequency tables and graphical representations, and parametric and non-parametric statistical tests were used. As a result of the research, it is seen that there is a need for regional studies on vocational training and increasing the efficiency of women in agricultural production.

Keywords: Animal Production, Women Labor, Rural Women, Agricultural Production

© Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Agriculture

Giriş

Ülke nüfusunda önemli bir paya sahip olan kadınlar tarım sektöründe önemli bir iş gücü olarak görülmektedir. Ülkemizde kadınların tarımsal faaliyetlerde yer alma nitelikleri hane içi istihdam bağlamında ücretsiz aile işçisi konumundadır. Kadınlar ve genç kızlar ağır iş yüklerine

sahiptirler (Kan, 2015). Tarımsal üretime katılım düzeyleri ailenin sahip olduğu arazi ve hayvan varlığına, hane halkı gelir seviyesine ve üretim desenine bağlı olarak değişim göstermektedir (Gülçubuk,1999; Kan 2012). Kadınlar kırsal kesimde doğrudan üretici konumundadır ve ülke ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır. Kadınlarımız tarımsal faaliyetler kapsamında hem kendi ailesinin üretim faaliyetlerinde hem de akrabalarının işlerinde ücretsiz olarak çalışmaktadırlar. Bedeni emeği ile ailesinin ekonomik gücünü arttırmaya çalışan kadınların gerçekleştirdiği tarım ve tarım dışı faaliyetler, yaşadığı yerin gelişmişliği ile doğrudan ilişkilidir ve faaliyet türleri de yaşanılan bölgeye göre belirlenmektedir.

Kadınların kırsalda iş gücü varlığı değerlendirildiğinde ev- hane içinde ev işleri, ev temizliği, hane halkının bakım ve beslenmesi ve çocuk bakımı gibi faaliyetlerin yanı sıra hayvancılık faaliyetleri ve tarla tarımı ile de meşgul oldukları bilinmektedir. Ayrıca tarım dışı gelir getirici faaliyetlerde de aktif olan kadınlar, ev ekonomisi ve aile refahına katkı sağlamak amacıyla ailelerinin ekonomik gücünü arttırmaya yardımcı olmaktadır (Alkan ve Toksoy 2009; Demir ve ark., 2017). Bahsi geçen faaliyetler ülkemizde bölgeden bölgeye farklılık göstermekle birlikte genel olarak kadının toplumdaki yeri, ev işleri ve çocuk bakımı algısında şekillenmiştir.

Kırsalda iş yaşamına katılan kadınlar genelde statü bakımından düşük ve iş yükü ağır olan işlerde çalışıp sosyal güvenceden yoksun bir biçimde yaşamaktadırlar. Bunların yanı sıra kırsalda yaşayan çoğu kadın ve kız çocuğu eğitim görme imkanına sahip olamamış ve aile ortamında karar alma mekanizmasının dışında kalmışlardır. Bu durum kadınların seçme haklarını kullanamaması, mesleki becerilerinin eksik olması, çalışma saatlerinin çok uzun olması, sigortasız çalışmaya razı olmaları ve ev- hane eksenli çalışıp yaşamaları gibi sonuçlara sebebiyet verebilmektedir (Kan, 2012). Türkiye’de kadınların kırsal alanda erkeklere oranla daha fazla ve emek yoğun bir biçimde çalışması, içinde doğup büyüdüğü sosyal değerler açısından doğal sayılmaktadır (Kazgan, 1982; Yıldırak, 1987; Yavuz ve ark., 2014).

Araştırmalar, kadınların hayvan besleme ve bakımı kapsamında üretim faaliyetleri ve ürünlerinin pazarlanması ile tarla işleme gibi faaliyetlerde işin büyük bir kısmını eşleri yanlarında olmaksızın gerçekleştirebildiklerini göstermektedir. Tarımsal üretime ve aile gelirine sayısal anlamda önemli katkılar sunan kadınların, elde edilen gelirden neredeyse yok denecek kadar az pay almaları ve kendi yetiştirdikleri hayvanlar ile ürünlerinin pazarlanmasında eşleri kadar yeterince söz sahibi olamamaları dikkat çekicidir. Bu bağlamda, kadın çiftçilerimizin kişisel gelişimleri, kaynaklara erişim sağlayabilmeleri ve kullanabilme becerilerinin artırılması ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması amacıyla eğitimlerin önemi büyüktür. Günümüzde kırsalda yaşayan kadınlar çeşitli eğitim ve girişimcilik faaliyetlerinin katkıları ile tarım sektöründe başarı ile yer almakta ve emeğini ortaya koymaktadır (Solmaz ve Özdemir, 2021).

Literatürde kırsalda kadın ve hayvancılık faaliyetlerini konu alan çeşitli bilimsel araştırmalar mevcuttur. Demir ve ark., 2017 çalışmalarında Kars ili Merkez Köylerinde yaşayan kadınların hayvancılığa yönelik bilgi birikimleri ile hayvancılık sektörüne işgücü ve üretim düzeyinde katılım oranları değerlendirilmeye çalışılarak, izlenecek politikalara ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Kutlar ve ark., 2013 Burdur ilinde süt sığırları yetiştiriciliğinde kadınların

işgücüne ve kararlara katılımını etkileyen sosyo-ekonomik faktörlerin belirlenmesini amaçlamışlardır. Yavuz ve ark., 2014 Bayburt ilinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında kırsal alanda kadınların tarımsal üretim süreçlerine katılımı, bu katılımı etkileyen sosyo-ekonomik faktörleri, kadının üretimle ilgili karar alma süreçlerindeki rollerini ve kadınların tarımsal üretime katkılarını artırmaya yönelik nelerin yapılabileceği konularını incelemişlerdir.

Aksaray ili hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olarak sürdürüldüğü iller arasında yer almaktadır. Çalışma kapsamında, Aksaray ili Eskil ilçesi kırsal alanda kadın iş gücünün hayvansal üretim faaliyetlerine katılımı ve katılıma etki eden sosyo-ekonomik faktörlerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmiş, kadının üretimle ilgili karar alma ve faaliyet süreçlerindeki rolleri ve kadınların tarımsal üretime katkılarını artırmaya yönelik yapılabilecek faaliyet konuları incelenmiştir. Bu çalışmada, kırsal alanda kadın iş gücünün hayvansal üretim faaliyetlerine katılımı ve katılıma etki eden sosyo-ekonomik faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Çalışmanın evreni, Aksaray kırsalında üç farklı köyde hayvancılık faaliyetlerine katılan kadınlarla yapılan anket verilerinden oluşmaktadır. Araştırmada örneklem büyüklüğü; tip 1 hata seviyesi 0.05 olacak şekilde güç analizi verileri ışığında 200 kişi olarak belirlenmiştir. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ankete katılım sağlayan kadın sayısı 186'dır. Bu çalışmada kadınların tarımsal faaliyet çalışmalarındaki işgücü ve sorunları belirlemek amacıyla veri toplama aracı Kan, (2012) tarafından geliştirilmiş anket çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket metni bölge koşullarına uyarlanmıştır. Veriler uygun değişikler içeren ölçekler, bölge hayvancılık koşullarına uyumlu soru yapıları ile demografik değişkenlerin yer aldığı bir anket formu kullanılarak toplanmıştır. Çalışmada anket tekniğinin kullanılmasının nedeni araştırmaya konu olan probleme ilişkin istenilen bilgilere ulaşabilmesini sağlamaktır.

Anket metnine ilişkin gerekli Etik Kurul Belgesi ve yasal izinler alınmıştır. Anket formlarının doldurulması sürecinde araştırmacılar kadın çiftçiler ile bire bir iletişim halinde olmuşlardır. Anket çalışması Aksaray ili Eskil İlçesi'nde Sağsak, Celil ve Katrancı köylerinde hayvancılık faaliyetlerinde bulunan kadınlarla yapılmıştır. Ankete katılım sağlayan kadınların 60 tanesi Celil, 60 tanesi Katrancı ve 66 tanesi de Sağsak köyündendir.

Çalışma kapsamında, kırsal alanda kadın iş gücünün hayvansal üretim faaliyetlerine katılımı ve katılıma etki eden sosyo-ekonomik faktörlerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmiş, kadının üretimle ilgili karar alma ve faaliyet süreçlerindeki rolleri ve kadınların tarımsal üretime katkılarını artırmaya yönelik yapılabilecek faaliyet konuları incelenmiştir. Anket çalışması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ve frekans tablolarından yararlanılmıştır. Araştırmada yer alan ölçeklerin güvenilirliği Cronbach-Alpha katsayısı ile incelenmiştir. Analizler SPSS (Statistical Package for Social Science) 26.0 istatistiksel paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikler

Anket çalışmasına katılan kadınların demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri kapsamında yaş dağılımları, eğitim durumları, hayvansal faaliyetlerde toplam çalışma yılları, hayvancılık faaliyetlerine ayırdıkları zaman dilimleri, sosyal güvence varlıkları, hane halkı kişi sayısı ve ailelerinde tarımla uğraşan bireylerin sayısı incelenmiştir. Buna göre üç köyde de ankete katılım sağlayan kadınların büyük bir çoğunluğunun 30 yaş ve üzeri olduğu görülmüştür. Eğitim durumları incelendiğinde Sağsak köyünde %54.5, Katrancı köyünde %65 ve Celil köyünde %65.5 değerleri ile ilkökul seviyesinin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, kadınların eğitim imkanlarından yararlanma durumlarının yetersiz olduğunu göstermektedir. Anket çalışmasına katılım sağlayan kadınlar büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinde bakım, besleme gibi çeşitli konularda aktif oldukları ve sabah-akşam sağımında yer aldıklarını bildirmişlerdir. Küçükbaş hayvancılıkta ise genelde hayvanların sağımında yer almaktadırlar. Bu işler için günde ortalama 3-4 saat arasında değişen sürelerde zaman ayırdıkları tespit edilmiştir. Anket çalışmasının gerçekleştirildiği üç köyde de kadınların sosyal güvencelerinin çoğunluğunu Bağ-Kur oluşturmaktadır. Sahip olunan sosyal güvencelerin büyük bir çoğunluğunun aile reisi kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Sosyal güvencesi olmayan kadınların oranları Sağsak köyünde %31.8, Katrancı köyünde %16.7 ve Celil köyünde %43.3 değerlerindedir. Kadınlar çalışma koşullarındaki zorluklara ve uzun çalışma sürelerine rağmen kırsalda gününün büyük bir bölümünü tarım ve tarım dışı işlere ayırmaktadır ve dinlenmek için çok az zamanları kalmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği köylerde kadınların ücretli veya ücretsiz işgücü olarak tarımsal faaliyetlerde yer almalarının yanı sıra ev işleri ve çocuk bakımına günün çok büyük bir kısmını ayırdığı belirlenmiştir. Buna rağmen kadınların sosyal güvence olmamasına razı olduğu gözlenmiştir. Ankete katılanların büyük çoğunluğu hane halkı kişi sayısı bakımından 4-5 kişilik ailelerde yaşamaktadır. Anket yapılan köylerde ailede tarımla uğraşan kişi sayısı bakımından en yüksek değer Sağsak köyünde 4.88 ortalama değerdedir. Celil köyünde ortalama değer 4 ve Katrancı köyünde ortalama 2.13 değerinde tespit edilmiştir. Sağsak köyü koşulları gereği kadınlar tarımsal faaliyetleri içinde daha fazla yer almaktadır. Araştırmaya konu olan köylerde aile fertlerindeki çoğunluğu kadınlar oluşturmaktadır, bu nedenle ailedeki bireylerin tarımsal faaliyetlere katılma oranı diğer köylere göre daha yüksektir. Kendi hanesinde tarımsal faaliyetlere katılımın yanı sıra aile toprakları dışında işçiliğe giden kadınlar bulunmaktadır, böylece kadının yaptığı iş çeşitliliği artmış olmaktadır.

Tarımsal Üretim Faaliyet Varlığına İlişkin Bulgular

Tarımsal üretim faaliyet varlığına ilişkin bulgular kapsamında ankete katılım sağlayan kadınlar tarafından ekilen ürün çeşitleri, arazi toplam gelir varlığı, yıllık hayvansal üretim varlık durumu, tarımsal üretim faaliyetlerinde risk alma durumları, ailelerin gelir durumlarına ait görüşleri, tarımsal faaliyet başlıkları ve katılım durumları, hayvansal üretim faaliyetleri ile uğraşma sebepleri, hayvansal üretim faaliyetlerinde başvuru bilgileri ele alınmıştır.

Tablo 1’de anket çalışmasına katılan kadınlar tarafından ekilen ürün çeşitlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Yapılan incelemede Sağsak köyünde silajlık mısır %37.9 oranındadır. Katrancı köyünde %41.7 oranla ve Celil köyünde %43.3 oranla silajlık mısır tercih edilmiştir. Ekilen ürünler incelendiğinde en fazla mısır ekimi ve en az buğday ekimi olduğu göze çarpmıştır. Ekim tercihlerinde ürünlerin hayvan besleme amaçlı kullanıldığı gözlenmiştir.

Tablo 1. Ekim yapılan ürün çeşitleri

Ürün Çeşidi	Sağsak (%)	Katrancı (%)	Celil (%)
Pancar	36.4	40.0	33.3
Yonca	1.5	.	.
Mısır	37.9	41.7	43.3
Ayçiçeği	9.1	6.7	13.3
Arpa	3.0	1.7	5.0
Buğday	1.5	0	1.7
Ekim Yapmayanlar	10.6	9.9	3.4

Tablo 2. Yıllık Hayvansal Üretim Varlık Durumu

Hayvansal Üretim	Sağsak		Katrancı		Celil	
	Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma	Ortalama	Std. Sapma
İnek (Baş)	20.44	26.15	13.32	12.37	14.9	7.222
Yıl Başı Toplam Değeri	245272.73	313869.867	140617.38	155742.795	158.05	81.743
Tosun (Baş)	7.58	9.789	5.55	4.645	4.13	1.662
Yıl Başı Toplam Değeri	113636.36	146829.429	82050	69715.749	53733.33	21603.41
Düve (Baş)	6.56	8.308	6.03	5.615	3.75	1.398
Yıl Başı Toplam Değeri	59045.45	74770.095	54300	50531.849	33750	12578.735
Dana (Baş)	5.35	6.297	5.55	4.252	3.05	1.371
Yıl Başı Toplam Değeri	37439.39	44075.505	38850	29766.222	21350	9594.887
Buzağı (Baş)	6.94	8.318	5.8	7.566	8.02	8.631
Yıl Başı Toplam Değeri	20818.18	24955.289	17400	22698.615	24050	25892.493
Koyun (Baş)	4.3	17.391	2.83	16.06	6.37	27.399
Yıl Başı Toplam Değeri	4733.33	19129.561	3141.67	17710.5	7321.67	31508.966
Teke (Baş)	0.3	1.163	0.5	1.652	0.75	3.128
Yıl Başı Toplam Değeri	242.42	930.519	470	1667.567	1050	4379.091
Toklu/Çepiç (Baş)	2.18	9.16	3.73	16.965	2	8.157
Yıl Başı Toplam Değeri	1527.27	6411.973	2646.67	11911.061	1600	6525.881
Kuzu/Oğlak (Baş)	2.05	9.395	1.88	6.904	2.23	9.502
Yıl Başı Toplam Değeri	1227.27	5636.79	1150	4174.925	1563.33	6651.238
Kanatlı (Adet)	12.73	11.809	12.22	9.824	14.27	8.976
Yıl Başı Toplam Değeri	1400	1299.039	1274.67	1099.506	856	538.571

Tablo 2’de anket çalışmasına katılan kadınların yıllık hayvansal üretim varlık durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Eski İlçesi kırsalında en iyi geçim kaynaklarından biri hayvancılıktır. Bölge işletmelerinde üretilen sütlerin tanklarla mandıralara gönderilmesi veya işlenip peynir yoğurt gibi ürünler elde edilerek pazara çıkarılması faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Kadın çiftçiler bu faaliyetler sonucunda düşük bir gelir elde edilmesine rağmen aile geçimine katkı sağladıklarını bildirmişlerdir. İşletmede hayvan sermayesi alım satım işlerinden erkeklerin sorumlu olduğu kadınların çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. Eski İlçesi’nde yaşayan kadın çiftçilerin büyük bir bölümünün büyükbaş hayvancılık ile uğraştıkları belirlenmiştir. Bu kapsamda, Sağsak köyünde kadın çiftçilerin ortalama 20.44 baş inek varlığı bulunmaktadır, Celil köyünde ortalama 14.90 ve Katrancı köyünde ortalama 13.32 baş inek varlığına olduğu görülmektedir. Sağsak köyünde sütçülük faaliyetlerinin fazla olması inek varlığının da diğer köylere göre fazla olmasını açıklamaktadır. Aynı zamanda Holstein Montafon gibi yüksek fiyatlı ırkların Sağsak köyünde çok olması da gelir durumunu etkilemektedir. Yılbaşı toplam değerler hesaplanırken güncel hayvan fiyatları dikkate alınmıştır. Sağsak köyünde iki adet tosun besi çiftliği bulunmaktadır. Bu nedenle tosun

yetiştiriciliğinde de diğer köylere göre ön sırada yer almıştır. Düve sayısında sıralama Sağsak köyü 6.56 değeri ile birinci sırada, ikinci sırada 6.3 değeriyle Katrancı ve Celil köyü 3.75 değeriyle son sırada bulunmaktadır. Koyun, teke, kanatlı hayvan ve oğlak varlığında Celil köyü birinci sıradadır, Katrancı ise çepiç üretiminde birinci sıradadır.

Tablo 3. Risk Alma Durumu

	Sağsak		Katrancı		Celil	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Risk almayı seven	4	6.1	4	6.7	3	5.0
Riske duyarsız	16	24.2	15	25.0	14	23.3
Riskten kaçınan	46	69.7	41	68.3	43	71.7

Tablo 3'te anket çalışmasına katılan kadınların hayvansal üretim faaliyetlerinde risk alma durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre; risk almayı seven kadınların oranları Katrancı köyünde %6.7, Sağsak köyünde %6.1 ve Celil köyünde %5 oranlarında tespit edilmiştir. Riske duyarsız kadınların oranı Katrancı köyünde %25.5, Sağsak %24.2 ve Celil köyünde %23.3 oranlarındadır. Yapılan değerlendirmelerde kadınların büyük bir çoğunluğunun riskten kaçınan bir yapıya sahip olduğu gözlenmiştir. Buna göre Celil köyünde riskten kaçınan kadınların oranı %71.7, Sağsak köyünde %69.7 ve Katrancı köyünde % 68.3 olduğu belirlenmiştir. Bu durumun toplumda kadınlara yönelik ev temizliği ve çocuk bakımı gibi algıların varlığı, yoğun iş yükü, gelir seviyesinin düşüklüğü ve sigortasız çalışma koşullarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4. Aile Gelir Durumu

	Sağsak		Katrancı		Celil	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Yoksul	0	0	0	0	0	0
Orta Halli	62	93,9	53	88,3	41	68,3
Durumu İyi	4	6,1	7	11,7	19	31,7

Tablo 4'te anket çalışmasına katılan kadınların aile gelir durumlarına ilişkin tanımları yer almaktadır. Buna göre çoğunluk aile gelir durumlarını orta halli olarak tanımlamışlardır. Tablo 5'te araştırmanın gerçekleştirildiği kırsalda tarımsal faaliyetlere katılım durumlarına ilişkin özet bilgiler sunulmaktadır. Toprağı ekime hazırlama faaliyeti günümüzde modern tarım teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Toprak, insan veya hayvan gücünden ziyade traktör ve çeşitli tarımsal makineler kullanılarak işlenmektedir. Kırsal alanlarda alet ve makine kullanımını büyük bir çoğunlukla erkekler yapmaktadır. Bu nedenle incelenen köylerde de benzer bulgular elde edilmiştir. Kadınların yaptıkları tarımsal faaliyetler incelendiğinde bitkisel üretim bağlamında en fazla çapa, hasat ve taşıma işleri ön plana çıkmaktadır. Kadın çiftçiler Celil köyünde %31.17, Sağsak köyünde %29.92 ve Katrancı köyünde %15.67 oranında çapa yapma faaliyetinde yer almaktadırlar. Ürün hasadında Celil köyünde kadınların hasat faaliyetine katılımı %14.33 iken Katrancı'da hasada katılan kadınların oranı %8.50 dir, Sağsak ise hasada katılan kadın oranı %7.20'dir. Kadınlar taşıma işlerinde %16.42 ile en çok Katrancı köyünde aktiftir.

Tablo 5. Tarımsal Faaliyetlere Katılma Durumu

Tarımsal Faaliyetler		Sağsak		Katrancı		Celil	
		Ort. (f)	Std. Sapma	Ort. (f)	Std. Sapma	Ort. (f)	Std. Sapma
Toprağı Ekime Hazırlama İşleri	Erkek (%)	87.88	32.88	93.33	25.155	100	0
	Kadın (%)	0	0	0	0	0	0
Ekim İşleri	Erkek (%)	87.5	32.89	93.33	25.155	100	0
	Kadın (%)	0.38	3.077	0	0	0	0
Dikim İşleri	Erkek (%)	87.5	32.89	91.67	26.308	99.17	6.455
	Kadın (%)	0.38	3.077	1.67	9.051	0.83	6.455
Sulama İşleri	Erkek (%)	79.17	34.968	74	31.093	78.5	31.182
	Kadın (%)	8.71	18.858	19.33	24.416	13.17	20.46
Gübreleme İşleri	Erkek (%)	87.88	32.887	86.67	28.916	96.67	12.577
	Kadın (%)	0	0	6.67	17.14	3.33	12.577
Tarımsal Mücadele İşleri	Erkek (%)	87.12	33.179	91.67	26.308	100	0
	Kadın (%)	0.76	6.155	1.67	9.051	0	0
Çapa Yapma İşleri	Erkek (%)	51.89	38.056	64.33	39.718	38.83	33.247
	Kadın (%)	29.92	32.291	15.67	24.242	31.17	29.521
Budama İşleri	Erkek (%)	86.36	33.45	86.67	31.712	99.17	6.455
	Kadın (%)	1.52	8.637	3.33	12.577	0.83	6.455
Hasat İşleri	Erkek (%)	80.68	35.3	85	32.286	97.5	10.989
	Kadın (%)	7.2	18.483	8.5	20.897	14.33	24.451
Taşıma İşleri	Erkek (%)	78.79	36.226	78.75	34.081	92.92	18.464
	Kadın (%)	7.58	18.065	16.42	28.981	15.58	28.717
Hayvan Bakımı (Besleme-Sulama vb.) İşleri	Erkek (%)	32.2	18.483	24.25	23.011	27.92	33.915
	Kadın (%)	67.8	18.483	72.5	24.417	61.33	33.558
Hayvan Sağımı İşleri	Erkek (%)	28.41	20.041	21.25	22.934	18.33	35.91
	Kadın (%)	70.08	21.582	73.75	28.159	67	34.753
Bitkisel Ürünleri İşleme (Bulgur, Reçel.Un vb.) İşleri	Erkek (%)	6.06	15.229	1.67	12.91	0	0
	Kadın (%)	92.42	19.1	100	0	100	0
Hayvansal Ürünleri İşleme (Yoğurt.Peynir vb.) İşleri	Erkek (%)	4.17	13.576	2.5	14.336	1.67	12.91
	Kadın (%)	94.32	17.972	90.83	28.362	93.33	25.155
Tezek Yapımı İşleri	Erkek (%)	31.44	22.494	32.5	21.243	40.42	17.881
	Kadın (%)	65.53	24.716	60.83	25.365	56.25	19.324
Tezek Toplama İşleri	Erkek (%)	35.23	19.6	33.33	20.925	41.25	17.114
	Kadın (%)	61.74	21.582	58.87	25.713	55.42	18.464
Ahır Temizliği İşleri	Erkek (%)	42.05	25.63	40.83	23.455	44.17	16.828
	Kadın (%)	57.95	25.63	55.83	24.515	52.5	17.648
Ürünleri Satış ve Pazarlama İşleri	Erkek (%)	98.11	7.979	85	32.286	90	28.819
	Kadın (%)	1.89	7.979	6.67	19.456	1.67	9.051

Kadınların hayvancılık faaliyetleri değerlendirildiğinde bitkisel üretim faaliyetlerine göre çok daha aktif oldukları gözlenmiştir. Hayvan bakımında kadınların katılım oranlarının Katrancı köyünde %72.50, Sağsak köyünde %61.93 ve Celil köyünde %61.33 olduğu belirlenmiştir. Süt hayvanlarının sağımı hem makine ile hem de el yordamıyla gerçekleştirilmektedir. Kadınların bu faaliyete katılım oranları yüksektir. Kadınların hayvan sağımına katılımı %73.75 oranıyla Katrancı köyünde, %70.08 oranıyla Sağsak köyünde ve %67.00 ile Celil köyünde sağlanmaktadır. Ele alınan kırsal alanlarda bitkisel ve hayvansal ürünleri işleme kadınların

erkeklerden önemli ölçüde fazla katılım sağladığı faaliyetlerdir. Bitkisel ürünlerin işlenmesi reçel ve salça yapımı gibi faaliyetlerdir. Hayvansal ürünleri işleme ise peynir, yoğurt, yağ, çemen yapımı gibi işlemlerdir.

Tablo 6. Hayvansal Üretim Faaliyetleri ile Uğraşma Sebepleri

	Sağsak		Katrancı		Celil	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Atadan gelen meslek	37	56.1	20	33.3	25	58.3
En iyi bildiği meslek	19	28.8	18	30	8	13.3
Hayvancılık için uygun arazi, bina sahibi olmak	4	6.1	7	11.7	7	11.7
Yaşadığı bölge şartları	4	6.1	13	21.7	13	21.7
En iyi geçim kaynağı	0	0	3	5	7	11.7

Tablo 6’da anket çalışmasına katılan kadınların hayvansal üretim faaliyetleri ile uğraşma sebeplerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre; kadınların çoğunluğu atadan gelen meslek olması nedeniyle hayvansal üretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bir diğer öne çıkan cevap en iyi bildikleri mesleğin hayvancılık olmasıdır. Bu bulgular, eğitim imkanlarına ulaşamama ve aile içinde kadının üstlendiği ağır yükler nedeniyle başka bir alternatif öğrenilememesi sonuçlarının bir yansıması olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7. Hayvansal Üretim Faaliyetlerinde Başvurulan Bilgi Kaynakları

Bilgi Kaynakları	Sağsak		Katrancı		Celil	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Bilgi Kaynağı Yok (Kendi Tecrübesi)	4	4.5	15	25	43	71.7
Eşi	61	92.4	57	95	22	36.7
Tarım ve Orman İl/İlçe Müdürlüğü	3	4.5	2	3.3	4	6.7
Komşular-Akrabalar	34	51.5	38	63.3	14	23.3
Önder Çiftçiler	9	13.6	0	0	4	6.7
Tarım Danışmanı	2	3	0	0	0	0
Muhtar	0	0	0	0	0	0
Tv-Radyo-İnternet	0	0	0	0	0	0
Gazete, Dergi Vs	0	0	0	0	0	0
Özel Sektördeki Uzmanlar (Gübre, İlaç vb.)	5	7.6	0	0	0	0

Tablo 7’de anket çalışmasına katılan kadınların hayvansal üretim faaliyetlerinde başvurdukları bilgi kaynaklarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre; köyler açısından üç önemli bilgi kaynağının varlığı belirlenmiştir. Bu bilgi kaynakları kadınların eşleri, komşu-akrabalar ve kendi tecrübeleri şeklinde belirlenmiştir. Sağsak köyünde yaşayan kadın çiftçilerin %92.4’ü eşlerini bilgi kaynağı olarak görmektedirler. Komşu-akrabayı bilgi kaynağı olarak gören kadınların oranı %51.5 şeklindedir. Katrancı köyünde de en çok başvurulan bilgi kaynağı kadınların eşleri olmuştur (%95.0), daha sonra %63.3 oranla ikinci sırada komşular-akrabalar gelmektedir. Celil köyünde ise diğer köylerden farklı olarak ilk sırada kendi tecrübelerini bilgi kaynağı olarak gören kadınlar çoğunlukta yer almıştır (%71.7). Kadınların eşlerinin bilgi kaynağı olma oranı burada %36.7 olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği köylerde kadınların herhangi bir tarımsal kooperatif veya birliğe üye olmadığı belirlenmiştir.

Cinsiyet Rollerini, Kaynak Tahsisi, Rollerini Dengeleme ve Karar Alma Süreçlerine Katılım Ölçeklerine İlişkin Değerlendirmeler

Literatürde toplumsal cinsiyet rolleri kavramının geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri içerdiği ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolü; kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları (rolleri) içermektedir (Dökmen, 2004; Kan, 2012). Tablo 8’de Cinsiyet Rollerini, Kaynak Tahsisi, Rollerini Dengeleme ve Karar Alma Süreçlerine Katılım Ölçeklerine İlişkin Değerlendirmelere ait bulgular araştırmanın yürütüldüğü üç köy için özetlenmiştir. Anket metninde beş dereceli Likert tipi ölçek niteliği taşıyan sorular yer almaktadır.

Tablo 8. Cinsiyet Rollerini, Kaynak Tahsisi, Rollerini Dengeleme ve Karar Alma Süreçlerine Katılım Ölçeklerine İlişkin Değerlendirmeler

Ölçeklere İlişkin Sorular	Sağsak	Katrancı	Celil
Kadının yeri evidir.	3.72	3.86	2.71
Erkekler kadınlardan daha dayanıklıdır.	4.34	4.86	4.61
Aile reisi erkektir.	4	4.33	3.96
Kız çocukları okumalıdır.	4.03	4.03	5
Kadınlar çalışmalıdır.	3.48	3.83	4.3
Erkek çocuk sahibi olmak mutlaka gereklidir.	3.19	3.13	2.26
Tarımsal işleri kadın ve erkek eşit olarak paylaşmalıdır.	2.57	1.96	1
Tarımsal faaliyet alanlarında erkek çocukların sorumlulukları kız çocuklarından daha fazladır.	4.81	4.91	5
Ev işlerinden kadın sorumludur.	3.65	4.03	4.93
Kadınların tarımsal faaliyetlerin yürütülmesinde katkısı büyüktür.	4.60	4.8	5
Ev işlerini kadın ve erkek eşit olarak paylaşmalıdır.	2.59	2.31	2.58
Erkekler yalnızca mecbur kaldıklarında bazı sorumlulukları üstlenirler (Yemek yapmak, temizlik, çocukların bakımı vb.)	3.28	4.68	4.93
Kadınların tarımsal faaliyetlere katılmaları eşleri ve çocukları ile ilgilenmelerini güçleştirir.	3.62	3.15	4.76
Tarımsal faaliyetler kadınların ev işlerine zaman ayırmasını kısıtlar.	3.53	3.15	4.66
Tarımsal faaliyetleri yürüten kadınların boş zamanları yoktur.	3.33	3.01	4.33

Kadınlar tarımsal faaliyetler için kredi, satın alma gibi resmi işlemleri yürütebilirler.	2.28	3.26	3.76
Kadınların tarımsal faaliyetleri yürütme becerileri erkeklerden daha fazladır.	2.57	2.11	3.03
Kadınlar kış dönemlerinde tarım dışı gelir getiren faaliyetlere katılmalıdır.	3.86	3.7	2.13
Kadınlar tarımsal faaliyetlerle ilgili kurslara katılmalıdırlar.	3.34	3.71	4.8
Kadınlar bir işletmeyi başarıyla yönetirler.	3.13	3.36	3.03
Kadınlar gelirin harcanmasında fikir vermelidirler.	3.43	4.11	5
Kadınlar tarım araç ve gereçlerini kullanmalıdır.	3.93	4.11	5
Kadınların tarımda çalışması aile gelirini arttırır.	3.95	4.08	5
Sadece erkekler kendi işlerini kurabilir.	2.72	2.5	1.75
Kadınların da kendi işlerini kurmaları gerekir.	2.95	3.41	3

Araştırmanın gerçekleştirildiği köylerde kadınların cinsiyet rolleri ölçeğine vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, Katrancı ve Sağsak köylerinde yaşayan kadınların kültürel olarak kadına uygun görülen rolleri kabullenici bir davranış sergiledikleri gözlenmiştir. Bir başka ifade ile kadınların toplumda kendi rollerini büyük ölçüde kabul ettiği ve evin dışında farklı faaliyet göstermekten kaçınmaları gerektiğine inandıkları belirlenmiştir. “Kadının yeri evidir” önermesine en çok katılan kadınların görüşleri Katrancı köyünde 3.86, Sağsak köyünde 3.72 ve Celil köyünde 2.71 ortalama değerinde belirlenmiştir. Sağsak ve Katrancı köylerinde elde edilen değerlerin Celil köyüne nazaran yüksek olması, kadınların sosyal faaliyet alanının az olması nedeninden kaynaklandığı düşünülmektedir. Celil köyünde ise kadınlar ev dışında da faaliyet gösterebildiklerini, alışveriş ve gezi gibi olanaklara sahip olduklarını bildirmişlerdir. “Erkekler kadınlardan daha dayanıklıdır” önermesinde Katrancı köyünde yaşayan kadınlar 4.86 değeri ile çoğunlukta görüş bildirmişlerdir. Diğer köylerdeki kadınların da yüksek oranda katılım sağladığı gözlenmiştir. Kadınların görüşleri erkeklerin daha ağır işlerde çalıştıkları yönünde olmuştur. Özellikle balya taşımacılığı, tarla sulama, mahsul taşınması gibi olaylarda erkekler daha aktif olduğunu ve bu işlerde beden gücüne ihtiyaç duyulduğunu bildirmişlerdir. “Kız çocukları okumalıdır” önermesine Celil köyü yüksek katılım oranı sağlamıştır, diğer köyler de bu önermeye büyük oranda katılmaktadırlar. “Kadınlar çalışmalıdır” önermesinde 4.3 değeri ile Celil köyü katılım sağlamıştır. Celil köyündeki kadınlar diğer köylere göre daha özgür olduklarını ve her kız çocuğunun en az lise mezunu olmalı anlayışına sahip olduklarını belirtmişlerdir. “Erkek çocuk sahibi olmak mutlaka gereklidir” önermesinde de kadınların ortalama yüksek değerde görüş belirttiği gözlenmiştir. Tarımsal üretim faaliyetlerinde devamlılık sağlanması ve işlerin ağır olması gerekçesiyle kadınlar erkek çocuk sahibi olunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Rollerin dengelenmesi ölçeğinde hem tarımsal faaliyetlerde hem aile içi rollerde özellikle kadınların görevi olarak görülen işlerde erkeğin katılımı açısından kadınların görüşleri incelenmiştir. Bunun için "tarım işlerini kadın ve erkek eşit paylaşmalı", "tarım işlerinde erkek çocuğu kız çocuğundan daha fazla sorumlu olmalıdır", "ev işlerinden kadın sorumlu", "kadının tarımsal işlerde katkısı çoktur" ve "ev işleri eşit şekilde paylaşılmalı" önermeleri ele alınmıştır. Köy kadınları hayvancılık faaliyetlerinde ağır yüke sahip olduklarından dolayı bu noktada biraz daha eşitlik istediklerini belirtmişlerdir. Aile içi rollerde kadının görev olarak kabul ettiği faaliyetlerin varlığı yapılan analizlerde doğrulanmıştır. Kadınların tarımsal faaliyetlerde eşitlik yanlısı olmadığı sonucuna varıldığı görülmektedir. Aynı zamanda kadınların ev işlerinden sorumlu olma görüşünü yüksek değerde kabul etmiş olduğu gözlenmektedir. Tarımsal faaliyet alanlarında erkek çocukların sorumlulukları kız çocuklarından daha fazladır önermesine Celil köyündeki kadınların yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

Roller ve ihtiyaçlar ölçeğinde "erkekler mecbur kaldıklarında ev işini yapar", "kadınların tarım işlerinde uğraşması ailesine ilgisini azaltır", "tarımsal işler kadının ev işlerini kısıtlar", "tarımda çalışan kadının boş zamanı yoktur" olmak üzere dört farklı önerme değerlendirilmiştir. Hayvancılıkla uğraşan kadınların hem aile içi rollerini hem de tarımsal faaliyetlerdeki rollerini yorumlayarak, vazgeçmek durumunda oldukları öğeler belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre, bu ölçeğe ilişkin önermeler değerlendirildiğinde genel olarak kadınların hayvancılık faaliyetinden daha fazla ev işleri ve bakımını görev olarak üstlendikleri görülmektedir.

Karar alma sürecine katılım ölçeği kapsamında "kadın tarımla ilgili kurslara katılmalıdır", "kadın bir işletmeyi başarıyla yönetebilir", "kadın gelirin harcanmasında fikir vermelidir", "kadın kredi gibi resmi işleri yürütebilir", "kadınların tarımda becerisi erkekten fazladır", "kadın kış ayında tarım dışında çalışmalıdır" başlıklı önermeler değerlendirilmiştir. "Kadınlar tarımsal faaliyetler için kredi, satın alma gibi resmi işlemleri yürütebilirler" önermesi banka gibi kuruluşlar ile ilişki kurma ve süreci yönetebilme kapasitesinin ifadesi olarak yorumlanmaktadır. Burada 3.76 değeri ile Celil köyündeki kadınlar olumlu görüş bildirmişlerdir. Diğer köylerde yer alan kadınlar daha düşük değerlerde cevaplamışlardır. Bu durumda hayvancılık faaliyetlerindeki iş gücü rolü Celil köyündeki kadınlarda daha güçlü görünmektedir. Anket çalışmasına katılan kadınların çoğunluğa yakını "kadınların tarımsal faaliyetleri yürütme becerileri erkeklerden daha fazladır" ifadesine katılmamaktadır. "Kadınlar tarımsal faaliyetlerle ilgili kurslara katılmalıdırlar" ifadesinde Tablo 8'de görüleceği üzere kadınların önemli bir bölümü olumlu yönde görüş bildirmiştir. Kadınlar çeşitli eğitim ve seminer programları hem kapasiteleri arttırabilirler hem de kırsal kalkınmaya çok daha destek verici konuma taşınabilirler.

Kaynak tahsisi ölçeğinde kadın ve erkeğin var olan kaynakları paylaşımı ve kaynaklara ulaşım imkanlarını belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla "kadınlar tarım araç ve gereçlerini kullanmalı", "kadınların tarımda çalışması aile gelirini arttırır", "sadece erkek kendi işini kurar" ve "kadınlar kendi işini kurmalıdır" önermelerine yer verilmiştir (Kan, 2012). Tablo 8'de görüleceği üzere kadınların büyük bir çoğunluğu kaynak tahsisi konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Bunun bir sonucu olarak da hayvancılık faaliyetlerindeki rollerinin iyileşeceği düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada hayvansal üretim faaliyetlerinde kadın iş gücünün rolü araştırılmaya çalışılmıştır. Anket çalışması sonucunda hayvancılık faaliyetinde yer alan kadınların bireysel sağlık güvencelerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Kadınlar bir yandan aile içinde hanenin bakım ve beslenmesi sorumluluğunu üstlenirken diğer yandan tarımsal faaliyetlere katılmaktadır. Aile ekonomisine destek olmak adına ücretsiz işçi konumunda varlığını sürdüren kadınlar sigortasız çalışmaya razı olmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların hayvansal faaliyetler içinde, hayvanların bakım ve beslemesi ile hayvansal ürünlerin işlenmesi işlerinde yoğun bir şekilde yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırma bölgesi kırsalında kadınların haneye giren gelirden oldukça düşük bir pay almalarına rağmen hayvancılık faaliyetleri ile aile ekonomisine, sürdürülebilir üretime ve kırsal kalkınmaya büyük katkılar sağladıkları görülmektedir. Araştırmanın sonuçları kadınların kırsalda daha uygun koşullarda çalışabilmeleri adına desteğe ihtiyaç duyduklarını da göstermektedir. Köyden kente göç söz konusu olduğunda, kırsaldan gelen kadınların şehir ortamında vasıfsız bir konumda kalma durumları ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada kadınların kırsalda desteklenmesi, kalkınma ekonomisi ve iş gücü rolü açısından önem arz etmektedir. Bilgiye ulaşma ve kadınlarımızın sahip oldukları potansiyelin verimli bir şekilde ortaya koyulabilmesi adına eğitim faaliyetleri bir diğer önemli nokta olmaktadır. İş gücü rolündeki iyileşmeler sayesinde kırsalda yaşayan kadınların ülke ekonomisine sağlayacağı faydaların gittikçe artış göstereceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan kadınlar hem tarımsal faaliyetler sonucu elde ettikleri yerel gıdalar ve işledikleri hayvansal ürünler ile hem de tarım dışı faaliyetler kapsamında el becerilerini kullanarak ürettikleri ürünleri sergileyebilecekleri pazarların gelir elde etmelerinde büyük katkılar sağlayacağını bildirmişlerdir. Eskil İlçesi kırsalında kadınların hayvancılık faaliyetlerinde bulunması atalarından gelen meslek olmasına büyük oranda bağlıdır.

Çalışma sonuçları arasında dikkat çeken bir diğer unsur, kadınların hayvancılık faaliyetlerinde iş gücü olarak kendi paralarını kazanıp tarımsal işletme sahibi olmak istedikleri ancak bunu nasıl yapacakları konusunda bilgi sahibi olmamalarıdır. Bir diğer önemli nokta, başta aile içi roller ve toplumun kadına yüklemiş olduğu sorumluluklar olmak üzere karşılaşacağı çeşitli durumlarda süreci nasıl yöneteceği hakkında kadınların bilgilerinin yetersiz veya yok denecek kadar az olduğu sonucu ile karşılaşılmasıdır. Kırsalda yaşayan kadınların hayvancılık faaliyetlerinde iş gücü rolünü oldukça benimsemiş olduğu gözlenmiştir. Bu durum, temelde ülke ekonomisine ne denli katkıda bulduklarının farkında olmadıkları ve yaptıkları işin meslek olduğunun da farkında olmadıkları sonucunun bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada kadınlarımızın doğru bir şekilde yönlendirilmeleri girişimcilik faaliyetlerindeki artışlar, özel teşvikler, verimlilik artışına ve böylece köyden kente göçün azalmasına dolaylı olarak olumlu katkılar sağlayacaktır.

Köyde yaşayan ve hayvancılık faaliyetlerinde iş gücü rolüne sahip kadınlara hayvan bakımı, besleme ve yetiştiriciliği, hayvan hastalıklarının tanınması ve önlenmesinin önemi, döl verimini artırma yöntemleri gibi koruyucu ve önleyici içerikli eğitimlerin verilmesi, hayvancılık işletmelerinde yönetim ve işletme ekonomisi konularını da içeren eğitimler almaları sağlanmalıdır. Hayvansal üretim gelirinin artışına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmelidir.

Kırsalda eğitim ve sağlık imkanlarına erişim konusunda kadınlar ve kız çocukları dezavantajlı grup olarak nitelendirilmektedirler. Bu durumda karar verme ve seçme hakkının kullanımı, gelirden pay alma ve bilgiye ulaşma gibi konularda engeller ortaya çıkmaktadır. Yapılacak yatırımlarla kadınların çalışma hayatında yer almasını sağlayacak faaliyet alanları oluşturulabilir.

Teşekkür

Çalışmanın bir bölümü 12. Ulusal Tarım Öğrenci Kongresinde poster olarak sunulmuştur.

Çıkar Çatışması

Makalenin hiçbir yazarı için bilinen ya da olası bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

Alkan S, Toksoy D (2009). Orman köylerinde kadın ve kırsal kalkınma (Trabzon ili örneği). II.Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, Isparta.

Demir, P. A., Elmali, D. A., & Işık, S. A. (2016). Kırsal alanda kadınların tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ilişkin sosyo-ekonomik katkısı. İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 43(2), 81-88.

Gülçubuk, B., (1999). Tarımsal Üretimde ve Kırsal Kalkınmada Kadının Yeri ve Önemi. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı 125, s-36-41, Ankara.

Kan, A. (2012). Kırsal alanda tarım işletmelerinde yoksulluk ve yoksulluğun toplumsal cinsiyet çerçevesinde değerlendirilmesi: Konya ili Hadim ilçesi örneği. Yayınlanmış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kan, A. (2015). Kırsal Alanda Kadın ve Yoksulluk. Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi, s- 52-56.

Kazgan, G., 1982. Türk Toplumunda Kadın: Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Mesleki Dağılımı, Eğitim Düzeyi ve Sosyo Ekonomik Statüsü. II. Baskı Kent Basım Evi, İstanbul.

Kutlar, İ., Kızılay, H., Turhanoğulları, Z. (2013). Kırsal alanda kadınların işgücüne ve kararlara katılımını etkileyen sosyo ekonomik faktörlerin belirlenmesi: Burdur ili örneği. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 26(1), 27-32.

Solmaz, E. E., & Özdemir, H. Ö. (2021). Tarım İşletmelerinde Kadın Girişimciliği. Sürdürülebilir Mühendislik Uygulamaları ve Teknolojik Gelişmeler Dergisi, 4(1), 3-15.

Yavuz, F., Terin, M., Güler, İ. O., Akay, B., & Denizli, G. (2014). Tarımsal üretimde kadının rolünün belirlenmesi üzerine bir çalışma: Bayburt ili örneği. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3(5).

Yıldırak, N., 1987. Köy Toplumunda Kadın. Ayyıldız Matbaası, Ankara.

